

Perinnöistä riidellään yhä useammin – perinnönjakosovittelijat auttavat sopuun pääsemisessä

Perinnönjakoon liittyvät riidat ovat yleistyneet Suomessa vuosi vuodelta. Perinnönjakosovittelijat auttavat riidan osapuolia itse saavuttamaan yhteisymmärryksen tehokkaasti ja ilman virallista pesänjakajaa tai kallista oikeudenkäyntiä.

S-Pankki Privaten laatiman selvityksen mukaan perintöriitojen määrä kasvoi vuonna 2023 jo kolmatta vuotta peräkkäin. Vuonna 2023 perintöriitoja alkoi yhteensä 1869, mikä on noin kymmenen prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Perintöriitojen yleistymisen taustalla voivat vaikuttaa monet eri asiat, esimerkiksi uusioperheiden määrän lisääntyminen ja suomalaisten yleinen vaurastuminen.

Riitaiset perinnönjaot kuormittavat riidan osapuolia sekä henkisesti että taloudellisesti. Lisäksi riidat kuormittavat tuomioistuimia, joissa perintöasioista saatetaan taistella jopa vuosia, ja näin riidat tulevat kalliiksi myös yhteiskunnalle.

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus aloittaa syksyllä 2025 uuden perinnönjakosovittelijakoulutuksen, joka pyrkii osaltaan vastaamaan ongelmaan. Perinnönjakosovittelijat auttavat kuolinpesän osakkaita ja perheitä riitojen sovitteluissa ja ratkaisujen löytämisessä sekä vähentävät samalla tuomioistuinten ruuhkaa.

Perinnönjakosovittelijoiden tavoitteena on nopeuttaa päätöksentekoa ja sitä kautta estää omaisuuden arvon alenemista esimerkiksi yritys-, omakotikiinteistö-, metsäkiinteistö- tai pörssiosakeomaisuuden kohdalla. Tavoitteena on myös estää monimutkaisten sisäkkäisten kuolinpesien muodostuminen.

Perinnönjakosovittelija edistää yhteistä ymmärrystä restoratiivisella sovittelumenetelmällä

Perinnönjakosovittelijat hyödyntävät restoratiivista sovittelumenetelmää. Restoratiivisessa ajattelussa pyritään selvittämään osapuolten intressit ja tavoitteet sekä löytämään yhteinen ymmärrys, jolloin päästään yhdessä kaikille sopivaan ratkaisuun. Tällöin osapuolten on helpompi sitoutua asian ratkaisemiseen kuin silloin, jos ratkaisu annetaan osapuolille valmiina.

Restoratiivisuus perustuu korjaavaan konfliktin ratkaisuun. Restoratiivisuus näkyy sovitteluprosessissa oppimista tuottavina ominaisuuksina: tapahtuneen selkiinnyttäminen, ymmärryksen syventymisenä. Sovittelussa on tärkeää aito kuunteleva dialogi, jonka tavoitteena on johtaa keskinäiseen ymmärrykseen ja yhdessä sovittuun toimintaan.

Perinnönjakosovittelija mukaan perukirjan laatimiseen

Tavoitteena on, että jatkossa perinnönjakosovittelija on mukana perukirjan laatimisessa. Kun perukirja tilataan, samalla sovitaan perinnönjakosovittelusta.

Perukirja laaditaan kolmen kuukauden sisällä kuolemasta. Se sisältää tiedot kuolinpesän osakkaista, varallisuudesta ja veloista sekä tarvittavista muista seikoista, joita voivat olla esimerkiksi lesken omaisuus tai testamentti. Perukirja toimitetaan verotoimistoon. Perintöverotus toimitetaan lähtökohtaisesti perukirjan perusteella mutta poikkeuksiakin on.

Perinnönjakosovittelija tekee perukirjan sekä fasilitoi perinnönjaon restoratiivisella sovittelumenetelmällä. Prosessiin kuuluu restoratiivisen sovittelun informaatiotilaisuus, joka on osana perunkirjoitustilaisuutta. Tässä infotilaisuudessa käydään läpi prosessin vaiheet, roolit ja arvot ja tunteiden läsnäolo. Samalla sovitaan yksilötapaamisen ajankohdat, mahdolliset paritapaamiset ja perinnönjakosovittelupäivä. Perinnönjakosovittelupäivän pohjalta on mahdollisuus laatia perinnönjakokirja, joka lopettaa kuolinpesän.

Jos sovintoon ei päästä, viimeistään tässä vaiheessa voidaan hakea käräjäoikeudesta pesänjakajaa. Pesä voi jäädä myös jakamatta. Jos pesässä on alaikäisiä tai edunvalvonnassa olevia henkilöitä, tällainen päätös vaatii digi- ja väestötietoviranomaisen luvan.

Perinnönjakosovittelu tarjoaa mahdollisuuden rakentavaan vuoropuheluun ja oikeudenmukaiseen ratkaisuun tilanteissa, joissa tunteet ja perhesuhteet ovat koetuksella. Sovittelun avulla voidaan paitsi ratkaista konkreettisia erimielisyyksiä, myös säilyttää tai jopa vahvistaa perhesiteitä vaikean perinnönjaon keskellä.

Heli Sundell ja Anna-Maija Eskola